

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Tereza Vichterajová

Kim Il-song – kult osobnosti a ideologie Čučche

Kim Il-song – personal cult and Juche ideology

Praha, 2012

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Horák, Ph.D.

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu své bakalářské práce, Mgr. Tomáši Horákovi, Ph.D., za cenné připomínky, které mi poskytla během vedení této práce.

Mé poděkování také patří Doc. PhDr. Vladimíru Puckovi, CSc. za jeho cenné připomínky a rady, které mi poskytl během konzultací.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně, výhradně s použitím uvedených pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů. Dále prohlašuji, že všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla použita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 22.5.2012

Podpis:

Klíčová slova

Kim Il-söng, KILDR, kult osobnosti, čučche, ideologie

Obsah

ÚVOD	6
1. CHARAKTERISTIKA SEVEROKOREJSKÉHO REŽIMU A JEHO VŮDCE.....	7
1.1. Období 1945 – 1948	9
1.2. Období 1948 - 1955	9
1.3. Období 1955 - 1972	10
1.4. Období 1972 – 1994	11
1.4.1. Ústava z roku 1972	11
2. KULT OSOBNOSTI	13
3. ATRIBUTY KULTU OSOBNOSTI	18
3.1. Srovnání kultu osobnosti Kim Il-songa s kultem osobnosti Josifa V. Stalina.....	20
4. OFICIÁLNÍ PROPAGANDA KLDK.....	22
5. FORMOVÁNÍ OSOBNOSTI KIM IL-SŮNGA	26
6. CESTA KIM IL-SŮNGA K MOCI, SITUACE V DOBĚ KOREJSKÉ VÁLKY A POVÁLEČNÝ VÝVOJ	29
7. VZNIK IDEOLOGIE ČUČCHE.....	32
7.1. Čučche jako pojem	34
7.2. Vývoj ČUČCHE.....	34
7.2.1. Koncept <i>čaju</i>	35
7.2.2. Koncept <i>čarip</i>	35
7.2.3. Koncept <i>čaü</i>	36
7.3. Vývoj čučche	36
8. PŘÍZNAKY DESPOCIE 1958-1970 A UPEVNŮVÁNÍ ČUČCHE V POLITICE, EKONOMICE A V OBRANĚ STÁTU	38
Závěr	41

ÚVOD

Má práce nese název *Kim Il-sŏng – kult osobnosti a ideologie čučche*. V práci se pokusím charakterizovat severokorejský režim a jeho vůdce – Kim Il-sŏnga, a zasadit ho do obecné politické teorie. Dále se budu zabývat projevy kultu osobnosti Kim Il-sŏnga v Severní Koreji.

Větší část práce bude věnována Kim Il-sŏngově ideologii čučche, která měla důležitou roli při upevňování a dlouhodobém držení jeho moci, a pronikání čučche do všech oblastí života, zejména se zaměřím na dopad v ekonomické sféře KLLDR. Hlavní výzkumná část práce bude končit kolem roku 1970, kdy čučche ovládla severokorejskou společnost a stala se funkčním ideologickým proudem.

Hlavními prameny byly díla významných koreanistů, jako je Dae-sook Suh (Kim Il-sung – North Korean leader); Bon – Hak Koo (Political Economy of Self Reliance : Juche and Economic Development in North Korea); Robert A. Scalapino, Chong-sik Lee (Communism in Korea: Part I, II) apod. Stejně tak mi byly velmi nápomocny práce od odborníka na Severní Koreu Andreie Lankova, který nyní působí jako profesor na Jihokorejské univerzitě Kukmin. Hlavní výzkumná část práce bude končit kolem roku 1970, kdy čučche ovládla severokorejskou společnost a stala se funkčním ideologickým proudem.

Na základě dostupných informací jsem se pokusila zpracovat politicko-historickou problematikou KLLDR a dále problematiku vztahující se k osobě Kim Il-sŏnga a jeho kultu osobnosti.

Práci jsem vypracovávala analytickou metodou: srovnávání pramenů a následné vyhodnocení údajů do použitelného, co nejobjektivnějšího závěru, s cílem popsat jednotlivé prvky systému, vnitřní vazby, zákonitosti. Závěrem bude formulováno jeho fungování.

Při vypracovávání se potýkala s nedostatkem vhodného materiálu v českém jazyce. Podobně bylo obtížné, kvůli nepřátelskému naladění KLLDR, získávání relevantních informací o vnitrostátní situaci. Ve své práci používám českou vědeckou a odbornou transkripci.

1. CHARAKTERISTIKA SEVEROKOREJSKÉHO REŽIMU A JEHO VŮDCE

Na začátku této podkapitoly bych ráda obecně charakterizovala kult osobnosti a uvedla jednu z nejpoužívanějších definic totalitního režimu, vzhledem k tomu, že oba tyto fenomény spolu úzce souvisí.

Kult osobnosti vyrůstá z podhoubí totalitních režimů, kdy silná osobnost vládnoucí (jediné) politické strany v důsledku použití krajních prostředků (likvidace nepohodlných stranických konkurentů a oponentů) absolutně uzurpuje moc. Neúměrné zveličení zásluh a vlastností vedoucí osobnosti bez možnosti její kritiky vede téměř k jakémusi „zbožštění“, kdy jsou tomuto národnímu idolu připisovány různé mimořádné vlastnosti a schopnosti.

Carl Joachim Friedrich a Zbigniew Brzezinski, američtí politologové, definovali ve svém díle *Totalitarian Dictatorship and Autocracy* z poloviny padesátých let dvacátého století šest hlavních rysů totalitního režimu, mezi něž patří¹ :

Existuje oficiální ideologie, kterou musejí přijmout a akceptovat všichni členové společnosti. Tuto ideologii používá vládnoucí vrstva k odůvodnění svých nároků na výkon moci.

Politický a společenský život ovládá jediná masová politická strana, v jejímž čele stojí většinou jediný vůdce. Strana je hierarchicky organizována a je většinou nadřizena státní byrokracii nebo je s ní minimálně výrazně propojena. Státní orgány většinou slouží jako zástěrka. Skutečnou moc nadržuje v rukou prezident, vláda, jednotliví ministři nebo parlament. Nejmocnějším orgánem je šéf strany. V komunistických režimech je to první nebo generální tajemník jejího ústředního výboru. Ústřední výbor má pak má fakticky kompetence vlády, o čemž svědčí jeho struktura, která se více či méně kryje se strukturou jednotlivých vládních resortů. Každý ministr je podřízen příslušnému stranickému odboru ústředního výboru, jestli ovšem není přímo jeho tajemníkem či vedoucím představitelem. Ani justice není nezávislá. Pojetí práva a spravedlnosti je podřízeno stranickému zájmu.

Vládce či strana mají absolutní monopol na kontrolu armády. Tuto kontrolu provádí buď přímo politická strana, nebo jí kontrolovaná byrokracie.

Prostředky masové komunikace – tisk, rozhlas, televize, knihy – jsou zcela kontrolovány.

¹ BALÍK, Stanislav; KUBÁT, Michal, *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*, vyd. 1. Praha: Dokořán, 2004. 167 s.; s. 36-37.

Existuje dokonalý systém fyzické a psychologické kontroly společnosti pomocí tajné policie, která používá teroristické postupy. Tajná policie je jednou z nejmocnějších složek v zemi, její šéf může získat postavení druhého nejmocnějšího muže režimu.

Hospodářství podléhá centrálnímu řízení, plánování, veškerá ekonomika je kontrolována.

Těchto šest bodů je dodnes používáno jako základ veškerého dalšího výzkumu totalitarismu. S ohledem na klasifikaci těchto základních znaků, můžeme uvést následující charakteristiku severokorejské společnosti ve vztahu k jednotlivým bodům následovně:

Existuje oficiální marxisticko-leninské ideologie, původně rozpracovaná na specifické podmínky KJDR, která se vyvinula ve specifickou ideologii čučche, tato doktrína zasahuje do všech oblastí státu a společenského života.

Existence a fungování KSP (Korejská strana práce), jako jediné určující a řídicí politické strany.

Nejvyšším velitelem armády byl Kim Il-song, což mu pomáhalo v udržování politické moci. Armáda podléhá vedení KSP.

V KJDR byla a je samozřejmá kontrola veškerých komunikačních kanálů. Prostředky masové komunikace slouží výhradně vládnoucí straně, která je využívá k propagandě a ovlivňování obyvatelstva.

Vládnoucí strana se uchyluje v rámci upevňování svých pozic k represivním akcím teroristického charakteru.

Ekonomika státu podléhá zásadám ideologie čučche, která klade důraz na soběstačnost. Ekonomika se řídí pomocí centrálního plánování.

Charakteristika severokorejského režimu a jeho vůdce je velmi složitá, jedním z důvodů je proměna režimu v Severní Koreji během 2. poloviny dvacátého století. Důležitým mezníkem je i vyhlášení nové ústavy v roce 1972 a vytvoření funkce silného prezidenta. To je důvodem, jenž mne vede k tomu, že charakteristiku severokorejského režimu a jeho vůdce provedu v několika časových obdobích. Prvním sledovaným obdobím bude období mezi lety 1945 – 1948.

1.1. Období 1945 – 1948

Po konci druhé světové války si vítězné mocnosti (USA a SSSR) rozdělily svět na sféry vlivu. V Evropě, rozdělené závěry Jaltské konference demarkační čarou, byl vliv uplatňován dle „osvoboditele“, buď SSSR, nebo USA a Velká Británie. V Asii byla situace odlišná. Válka v ní nedopadla plnou silou na celé její území a převážnou část bojů nesla

území spojená s válkou s Japonskem. Mocenské ambice SSSR o získání vlivu nad politicky neutrálními či nejednotnými státy měly počátky při konci války. Například v bývalém Vietnamu SSSR podporoval Viet Minh v boji proti francouzské nadvládě. Situace v Koreji byla odlišná. Po válce byla rozdělena na severní a východní část 38. rovnoběžkou. Severní byla pod vlivem SSSR a jižní pod vlivem USA. Věnovat se budu pouze území pod vlivem SSSR

V Severní Koreji měla zásadní vliv Korejská komunistická strana, založena již v roce 1925, kdy její pozice ve společnosti byla velmi slabá. Problémem bylo také najít vhodného vůdce. Začátkem roku 1945 se však v popředí hledání budoucího politického vůdce země ocitl Kim Il-söng.²

Severokorejský režim by se dal v této době s velkou pravděpodobností popsat podle charakteristiky, jejímž autorem je Juan José Linz, jako pretotalitní. To znamená, že byl ve stavu počátku vývoje do totalitního režimu.³ (Avšak například W. Merkel, jenž rozeznává tři základní druhy totalitních režimů (komunistický totalitní režim; fašistický totalitní režim; teokratický totalitní režim), řadí Severní Koreu již od roku 1945 mezi komunistické totalitní režimy.)⁴

Charakterizovat režim Severní Koreje mezi roky 1945 – 1948 lze tak, že se jednalo o politický systém blížící se charakteristice autoritativních režimů. V rámci typologie autoritativních režimů lze s největší pravděpodobností Severní Koreu ve sledovaném období zařadit mezi byrokraticko-militaristické autoritativní režimy.

1.2. Období 1948 - 1955

V tomto sledovaném období došlo k vyhlášení Korejské lidově demokratické republiky v roce 1948. Mezi lety 1950 – 1953 proběhla korejská válka mezi režimy na jihu a na severu korejského poloostrova. Severokorejský režim se posunul dále více směrem k totalitarismu. Severokorejský režim se v této době dá charakterizovat jako stalinistický. Opíral se o marxismus-leninismus, o nacionální cítění a Korejskou stranu práce (조선로동당 / Čoson nodongdang).

² BUZO, Adrian. *Partyzánská dynastie: politika a vedení Severní Koreje*, vyd. 1. Praha : Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 343.; s. 25.

³ Balík, s. 44.

⁴ Balík, s. 46 – 47.

Pokud bylo ve sledovaném období 1945 – 1948 možno severokorejský režim označit s velkou pravděpodobností jako pretotalitní, v období mezi lety 1948 – 1955 již severokorejský režim můžeme zařadit podle typologie J. J. Linze mezi totalitní režimy. Ačkoli postavení Kim Il-sönga ještě nebylo takové, jako v pozdějších letech, vyskytly se již první známky silného kultu osobnosti (Kim Il-söng byl například vychvalován v oficiálních médiích v souvislosti s jeho čtyřicátinami v dubnu roku 1952).⁵

1.3. Období 1955 - 1972

V letech po konci korejské války, jež nebyla do dnes uzavřena mírovou smlouvou, ale jen uzavřením příměří, došlo v Severní Koreji k velké mobilizaci místního obyvatelstva.

Severokorejský režim by se dal v tomto období charakterizovat jako režim vykazující všechny základní prvky Linzovy charakteristiky totalitního režimu. Podle J. J. Linze musí splňovat systémy, aby mohly být označeny za totalitní, tři podmínky.

Mezi tyto podmínky patří⁶:

1. Musí existovat jediné centrum moci. Toto centrum nemusí být nutně jednolitě. Jakýkoli pluralismus existujících institucí či skupin odvozuje svou legitimitu z tohoto jediného centra. Tento "pluralismus" přitom není dědictvím předchozí netotalitní éry, ale je politickým výtvořem shora.
2. Život společnosti zcela (totálně) ovládá a řídí výlučná, samostatná a více či méně intelektuálně podložená ideologie. Tato ideologie má ambice vše vysvětlující teorie, právě z ní odvozují vládnoucí skupiny svůj mandát, když se staví do role dějinami předurčených osob, které mají nastolit království míru a ráj na zemi.
3. Ve společnosti probíhá masivní politická mobilizace - občané jsou nuceni k aktivní účasti na veřejném životě. Právě s odkazem na ideologii mají být nadchnuti pro plnění náročných společenských úkolů aktivním zapojením do činnosti strany a jejích mnohých monopolních masových organizací. Pouze jejím prostřednictvím se ovšem lze na veřejném životě podílet - mimo stranu nejen že není pravda, ale ani život.

Druhé podmínce Linzovy charakteristiky totalitního režimu bych se chtěla v následující podkapitole podrobněji věnovat. Život společnosti v Severní Koreji zcela v tomto období začala ovládat ideologie čučche.

⁵ Balík, s. 26.

⁶ Balík, s. 38 – 39.

1.4. Období 1972 – 1994

Politolog Giovanni Sartori velmi významně uvádí, že žádný politický systém není statický, ale dynamický. Tato skutečnost se týká také severokorejského režimu. Giovanni Sartori dále rozlišil u totalitárního režimu dvě fáze, první fází je prosazování, druhou fází představuje stabilizace.⁷

Severokorejský režim v období 1955 – 1972 bychom mohli dle G. Sartoriho označit za režim nacházející se ve fázi prosazování. Období v letech 1972 – 1994 spadá již do druhé fáze představující stabilizaci.

Jedním z důvodů, který mě k takovému názoru vede, je skutečnost, že v roce 1972 byla vyhlášena nová ústava, která nahradila ústavu z roku 1948, velmi podobnou sovětské ústavě z roku 1936.⁸

1.4.1. Ústava z roku 1972

Z pohledu ideologie je nejdůležitějším článkem 4 ústavy, který zmírňuje formální oddanost principům marxismu – leninismu konstatováním⁹: „*Korejská lidově demokratická republika se ve své činnosti řídí myšlenkou čučche Korejské strany práce, jež je tvůrčí aplikací marxismu – leninismu na podmínky naší země.*“

V tomto případě, když se ústava zmiňuje o Korejské lidově demokratické republice, bude užitečné si pojem lidová demokracie alespoň krátce vysvětlit. Tato forma demokracie je založena na marxisticko – leninských principech, které se výrazně liší od liberálních idejí, jež jsou základem západních demokracií. Marxistická koncepce demokracie vychází z názoru, že politika je odrazem třídních zájmů.¹⁰

Severokorejská ústava z roku 1972 dále rozvádí ideologii čučche. Důležitou skutečností, jež ústava přináší, je vytvoření funkce silného prezidenta. To můžeme vidět na několika článcích ústavy, věnujících se této funkci. Např. článek 89 říká, že: „*President Korejské lidově demokratické republiky je hlavou státu a představitelem státní moci KLLDR.*“ V článku 91 je uvedeno, že: „*President bezprostředně řídí Ústřední lidový výbor.*“ Neméně důležitý je článek 93, který zmiňuje, že: „*President KLLDR je vrchním velitelem ozbrojených sil KLLDR a předsedou Výboru pro obranu, velí všem ozbrojeným silám státu.*“

⁷ Balík, s. 38.

⁸ Buzo, s. 48.

⁹ Buzo, s. 48.

¹⁰ HEYWOOD, Andrew, *Politické ideologie*, vyd. 1. Praha: Victoria Publishing, 1994. 293s.; s. 267.

Dále ústava nařizovala vytvoření poradního orgánu v podobě Ústředního lidového výboru (중앙 인민 위원회 / čungang inmin üwönhö), jenž byl složen z vysokých stranických kádrů a vládních funkcionářů.

Vytvoření těchto dvou institucí fakticky oslabilo úlohu Nejvyššího lidového shromáždění jako nejvyššího zákonodárného a poradního orgánu.¹¹ Podle ústavy má hlava státu široké pravomoci, jako vyhlášovat zákony a nařízení Nejvyššího lidového shromáždění, ratifikovat nebo rušit zahraniční smlouvy, řídit a kontrolovat Ústřední lidový výbor a Administrativní radu, kontrolovat soudnictví a velet ozbrojeným silám.¹²

Závěrem lze na adresu nové severokorejské ústavy z roku 1972 uvést, že se jednalo především o formální dokument. Přesto však tato nová ústava měla pro severokorejský režim velký význam.

Symbolické je nahrazení staré stalinistické ústavy za novou. Důležité také bylo, že nová ústava definitivně upevnila osobní moc severokorejského vůdce, prezidenta KLDR, tehdy Kim Il-sönga.

¹¹ Buzo, s. 48.

¹² Buzo, s. 48.

2. KULT OSOBNOSTI

Na počátku kapitoly věnující se projevům kultu osobnosti severokorejského vůdce Kim Il-sõnga, který v mnoha ohledech překonal kultury osobností Stalina nebo Mao Ce-tunga, bude důležité si uvést některé politické a společenské zvyklosti, jež se v průběhu historie na území dnešní KLLDR zformovaly.

Některé historické aspekty politické a společenské zvyklosti na území Severní Koreje v době vlády Kim Il-sõnga vedly k tomu, že se jeho kult osobnosti rozšířil po celé zemi a hlavně, že se na dlouhá desetiletí v KLLDR udržel. Kult osobnosti Kim Il-sõnga se začal formovat po jeho návratu do Koreje, po skončení japonské okupace, kdy byl SSSR prosazován na post vůdce Severní Koreje. Před jeho návratem do Koreje byla sovětskou propagandou budována z Il-sõnga hrdinská postava udatného neporazitelného partyzánského bojovníka. Postupem času se tento kult osobnosti začal šířit i na ostatní členy dynastie Kimů, nejvíce na jeho syna Kim Čõng-ila. Ten působil od druhé poloviny sedmdesátých let jako vedoucí oddělení propagandy a agitace KSP a výrazně se podílel i na utváření kultu. Hlavním důvodem tohoto rozšiřování kultu osobnosti i na ostatní příslušníky rodu bylo ospravedlnění předávání moci z otce na syna.

Kult Kimovy rodiny sahá až do rodové linie jeho pradědy Kim Ung-ua, jenž údajně stál v čele korejského útoku na americkou ozbrojenou obchodní loď General Sherman v roce 1866, která se snažila otevřít Koreu obchodu a šířit zde křesťanství.¹³ Rovněž Kim Il-sõngovi prarodiče byli propagandou vyzdvihovali jako velcí korejští vlastenci, kteří působili v protijaponském odboji. Jak se můžeme dočíst v knize *Stručné dějiny revoluční činnosti soudruha Kim Ir Sena: Děd soudruha Kim Ir Sena, Kim Bo Hjon a jeho babička Ri Bo Ik, byli rovněž vlastenci, kteří plně podporovali revoluční boj svých dětí a vnuků, nepokořeni ani bezohledným útlakem a pronásledováním ze strany japonských imperialistů, pevně chránili neochvějněho národního ducha, stavěli se ve smělém boji na odpor proti uchvatitelům.*¹⁴

Obdobně popisováni jsou jeho rodiče, otec Kim Hjong-džik a matka Kang Pan-sok. Ovšem nejvíce z rodu Kimů je heroizována matka Kim Čõng-ila, Kim Čõng-suk, která je viděna jako národní hrdinka a neohrožená revoluční bojovnice z protijaponského odboje.

¹³ BUBLÍK, M. *Severokorejská strategie pro přežití režimu*. Praha, 2011. 58 s. Diplomová práce na oboru International Relations and European Studies na Metropolitní univerzitě Praha. Vedoucí diplomové práce: Miriam Lõwensteinová.

¹⁴ *Stručné dějiny revoluční činnosti soudruha Kim Ir Sena*, Vydavatelství cizojazyčné literatury Pchjongjang, 1970, s. 3

Kim Il-sŏng velmi často vystupuje v oficiálních i neoficiálních materiálech v Severní Koreji v roli vojenského hrdiny. V silně militarizované kultuře Severní Koreje je tento fakt velmi důležitým aspektem v jeho kultu osobnosti.

Kim používá stranu k upevnění svojí moci. Vládu sestavil tak, aby mu pomohla upevnit vlastní moc a vytvořila z Koreje nezávislý a zároveň izolovaný stát od okolního světa.

Politika kultu osobnosti v KLR neustále vyhledává a podporuje otevřené citové projevy loajality a náklonnosti k vůdci. Zde se rozchází s historickými zvyklostmi. Důvodem je to, že obecně otec v severokorejské rodině není zahrnován různými citovými projevy apod. V případě kultu osobnosti Kim Il-sŏnga je tomu však naopak. Časté citové projevy loajality a náklonnosti byly jeho nedílnou složkou. Názorně to můžeme vidět na aktuální situaci v případě úmrtí Kim Čŏng-ila, syna Kim Il-sŏnga. Desítky tisíc občanů KLR se na konci prosince a začátku ledna klaněli památce zesnulého severokorejského vůdce. Emoční vypjetí prožívali slzami a pláčem.

Kontrast se situací v demokratických režimech s absencí kultu jakékoli osobnosti, je značný. Tyto citové projevy loajality a náklonnosti k osobě Kim Il-sŏnga jsou jedním z nejdůležitějších rysů jeho kultu osobnosti v Severní Koreji. K těmto projevům docházelo nejčastěji při veřejných událostech a ve zprávách sdělovacích prostředků.

V intelektuální oblasti byl Kim Il-sŏng považován za jediného uznávaného filozofa. Kult osobnosti Kim Il-sŏnga v Severní Koreji vsugerovával občanům KLR obraz Kim Il-sŏnga jako nesrovnatelného génia, původce a tvůrce nového způsobu života, dokonce i samého zdroje života, podobného slunci.¹⁵ Navíc kult Kim Il-sŏnga, jak už bylo řečeno, vyžaduje uctívání i jeho rodičů a oddanost celé kimovské dynastii.

Od roku 1968 byla Kim Il-sŏngova rodná vesnice Mangjongdae považována za poutní místo korejského lidu a každoročně se tam vypravuje obrovské množství návštěvníků. V témže roce se začal 15. duben, tedy den Kim Il-sŏngova narození, slavit jako oficiální státní svátek.¹⁶

Když se v roce 1972 stal Kim Il-sŏng prezidentem KLR (주석 / čusŏk), vešla v platnost nová ústava, ve které bylo mnoho opatření naznačujících jeho roli v Severní Koreji. V prvních třech kapitolách bylo 48 článků, zaměřených na politiku, ekonomiku a

¹⁵ Buzo, s. 60.

¹⁶ Publík, s.57.

kulturu, kde byly zapsané jeho myšlenky jako řídicí principy státu a vyzdvihovány jeho metody ekonomického rozvoje a jeho revoluční tradice.¹⁷

Stejně tak bylo očividné uzurpování legislativní moci do rukou vůdce. Každé jeho nařízení bylo přijato jako zákon, který byl jednomyslně schválen. Ačkoliv byl jako prezident zvolen na čtyřleté období, jak uváděl článek 75, nikdo se nepozastavoval nad tím, že působil ve funkci i po uplynutí této doby. V tomto článku bylo také uvedeno, že doba úřadu může být prodloužena do dalších voleb, pokud “nečekané události” zabrání uskutečnění voleb. Není proto překvapivé, že téměř žádné volby se neuskutečnily včas.

Jeho výkonná moc nebyla řízena žádnými vládními opatřeními. Nová ústava dávala Kim Il-söngovi absolutní moc nad výběrem vysokých státních úředníků. Bez souhlasu vůdce nesměl být nikdo do funkce jmenován. To se týkalo pro posty zahrnující funkci viceprezidenta, členů lidového výboru apod. Dokonce i soudnictví a prokuratura spadala do jeho sféry vlivu. Zatímco článek 140 ústavy prohlašuje, že soud je nezávislý ve výkonu práva, hned o dva články dále (článek 142) je uvedeno, že hlavní soud se zodpovídá prezidentovi republiky.

Dále bych ještě ráda uvedla několik bodů ústavy KLCDR z roku 1972¹⁸, na kterých bych názorně demonstrovala pronikání kultu osobnosti Kim Il-sönga a jeho ideologie čučche do řízení státu.

V článku 4 je uvedeno, že KLCDR se ve své činnosti řídí ideami čučche Korejské strany práce, v nichž je marxismus-leninismus tvůrčím způsobem uplatněn na realitu naší země. Korejský doslovný překlad by zněl: *přetvořit celou společnost podle idejí čučche* (온 사회 주체화 / on sahö čučchehwa).

V ústavě je také zmíněno, že stát ve veškeré své činnosti uskutečňuje veliké myšlenky a metodu Čchongsanri (청산리 방법 / čchönsalli pangpöp) (článek 12), a že hnutí Čchollima (천리마 운동 / čchöllima undong) je generální linií socialistické výstavby v KLCDR (článek 14).

Hospodářství je pak řízeno Täanským systémem práce (대안의 사업체계 / täanü saopčchokje) (článek 30).

¹⁷ SUH, Dae-sook, *Kim Il-sung – The North Korean leader*, vyd. 1. New York: Columbia university press, 1988. 443 s.; s. 314.

¹⁸ Socialistická ústava Korejské lidově demokratické republiky, Pchjongjang , Vydavatelství cizojazyčné literatury, 1973.

Hnutí Čcholima, které bylo zahájeno v září 1958, bylo první velkou mobilizační kampaní Kim Il-sönga. Hlavními cíli Kim Il-songova režimu, byla co nejrychlejší modernizace Severní Koreje a vybudování soběstačné a nezávislé ekonomiky vycházející z myšlenky čučche. Za účelem dosažení těchto cílů, byla v celé zemi zavedena celková mobilizace. Lidé byli vyzíváni, aby k překonání ekonomické a kulturní zaostalosti, vyvíjeli maximálního úsilí za nejvyšší možné efektivity (jinými slovy za minimální odměny). Cílem hnutí Čcholima bylo pozvednout a vést revolučního ducha lidu na vyšší úroveň za účelem překonání Pětiletého plánu a urychlení výstavby socialismu na severní půlce poloostrova. Toto hnutí bylo označováno jako kolektivní a pokrokové hnutí pracujících lidí a symbolizovalo „*dechberoucí rychlost socialistické výstavby a revolučního ducha Koreje.*”¹⁹ Současně s hnutím Čcholima vláda uvedla na počátku 60.let dvě velmi důležité metody: metodu Čchongsan-ri v zemědělství a systém Tean v průmyslu. Tyto metody měly sloužit jako vodítko pro správné administrativně-manažerské techniky, které měly za cíl získat masovou podporu pro další rozvoj severokorejské ekonomiky čučche. Kim Il-söng zavedením těchto metod doufal ve zvýšení efektivity správy na místní úrovni, rozšíření pocitu zodpovědnosti za výrobu na veškeré pracující síly a propojení psychologických a politických podnětů s ekonomikou.²⁰

Článek 44 pojednává o zavádění čučche do vědecko-výzkumné práce, čímž má být urychlen rozvoj vědy a techniky. Ve článku 45 je uvedeno, že revoluční literatura a umění mají být rozvíjeny v duchu idejí čučche.

Jak už bylo řečeno, kult, který byl uměle vytvářen kolem celé dynastie Kimů, měl sloužit hlavně k ospravedlnění předání moci z otce na syna. Kult kolem Kim Čöng-ila začal být více rozvíjen až poté, kdy byl oficiálně představen jako nástupce Kim Il-sönga na šestém sjezdu KSP v roce 1980. Od té doby začíná být vykreslován jako geniální vůdce, stejně jako jeho otec.

Ačkoliv se Kim Čöng-il narodil 16.února 1941 v Chabarovsku v Sovětském svazu, kvůli účelům propagandy uvádějí oficiální severokorejské zdroje za místo jeho narození horu Pektusan. Toto místo začíná být uváděno až od 80. let a bylo vybráno záměrně kvůli svojí symbolice. Hora Pektusan je mezi Korejci považována za posvátné místo.²¹ Navíc bylo potřeba spojit osobu Kim Čöng-ila s partyzánským hnutím a zachovat tak revoluční obraz

¹⁹ BONG, Baik, *Kim Il Sung: Biography II*, vyd.1. a Guardian book, New York 1970, s. 547.

²⁰ SCALOPINO, Robert A., CHONG-SIK, Lee, *Communism in Korea, Part I*, vyd.1. Berkley: University of California press, 1972, s. 575.

²¹ SOHN, Kwang Joo (2005): *Kim Jong Il's Birth and Growth*. Dostupné na: <http://www.dailynk.com/english/read.php?catald=nk02300&num=42>

celé dynastie. Kvůli účelům propagandy byl tak v 80. letech změněn i rok narození Kim Čöng-ila na rok 1942. Důvodem byl záměr vytvořit 30letý rozdíl mezi narozením Kim Il-sönga a Kim Čöng-ila.²² Od roku 1982 se i Kim Čöng-ilův den narození (16.únor) začíná slavit jako státní svátek.

Zároveň byla vyzdvihována jeho pokrevní linie s Kim Il-söngem. Stejně tak jako pro Kim Il-sönga, byly i na počest Kim Čöng-ila skládány básně a písně a na obrazech byl zachycován po boku svého otce. Jeho obrazy se začaly objevovat v každé domácnosti vedle Kim Il-sönga. Kim Il-söng však zůstal v pomyslné mocenské hierarchii stále v popředí, a to i po své smrti.²³

Kim Il-söng zemřel nečekaně 8.července roku 1994. V KLRD způsobila jeho smrt velký zmatek. Vůdcem Severní Koreje byl po celých 46 let a pro mnohé Severokorejce byl něco jako otec. Podle staré konfuciánské tradice byl po jeho smrti vyhlášen tříletý státní smutek (1994-1997) a jeho tělo bylo vystaveno v Kumsusanském pamětním paláci.

Po Kim Il-söngově smrti kult jeho osobnosti a celé rodiny ještě zesílil. V roce 1997 byl zaveden nový kalendář čučche, který začínal Kim Il-söngovým narozením 15. dubna 1912. Také, na základě revize ústavy, byla zrušena funkce prezidenta a Kim Il-söng se stal věčným prezidentem.²⁴

Stejně tak, jako začal být rozvíjen kult kolem Kim Čöng-ila poté, co byl oficiálně představen jako nástupce Kim Il-sönga, začal být rozvíjen kult kolem Kim Čöng-una, syna Kim Čöng-ila. Propaganda na jeho podporu začala v roce 2008 a stejně jako v případě Kim Čöng-ila byla vyzdvihována zejména jeho pokrevní linie s Kim Il-söngem. Tomuto záměru byl podřízen i vzhled Kim Čöng-una. Na veřejnosti se Kim Čöng-un objevoval ve vojenském obleku, který byl typický pro Kim Čöng-ila.²⁵

Následně začal být vychvalován jeho intelekt a jeho kvality jako vojenského velitele. Začaly také vznikat nové písně oslavující jeho osobu a začal se postupně účastnit státních záležitostí.²⁶ Stejně tak jako v případě jeho předchůdců je budován obraz Kim Čöng-una jako milujícího otce národa. Jeho poměrně rychlý nástup do funkce byl zapříčiněn pravděpodobně špatným zdravotním stavem Kim Čöng-ila.

²² SOHN, Kwang Joo (2005): *Kim Jong Il's Birth and Growth*. Dostupné na:

<http://www.dailynk.com/english/read.php?cataId=nk02300&num=42>

²³ Bublík, s. 62.

²⁴ Bublík, s. 63.

²⁵ HYUN, Shin Joo (2010): *Kim Jong Il Rushing into Succession*. Dostupné na:

<http://www.dailynk.com/english/read.php?cataId=nk01800&num=6860>

²⁶ Tamtéž.

3. ATRIBUTY KULTU OSOBNOSTI

Kim Il-söng je spíše než prezident označován jako vůdce (수령/surjöng). Stejně označení bylo používáno také pro Lenina, Kim ho nazýval během sovětské okupace “naš velký surjöng” a stejně tak Stalin nesl označení “naš drahý a respektovaný surjöng”.

Zároveň se pro Kima vžilo mnoho dalších pojmenování, která charakterizovala jeho nekritické uctívání. Byl označován výrazy jako velký vůdce, národní hrdina, jedinečný patriot, vynikající vůdce mezinárodního komunistického hnutí, slunce národa, rudé slunce utlačovaného lidu atd.

Od roku 1970 se začíná objevovat také titul “otec”, který se kombinoval s výše zmíněnými pojmenováními. Záměrem propagandy bylo zobrazovat Kim Il-sönga jako otcovského vůdce, což mělo předobraz v konfuciánské tradici. Podle ní je otec zodpovědný za zajištění rodiny, zatímco děti musí svému otci dokazovat bezmeznou úctu (Kim Il-song vyžadoval lojalitu od každého jednotlivého Severokorejce).

Stejně jako pro jeho otec, i pro Kim Čöng-ila se po nástupu do Oddělení propagandy a agitace KSP, kde působil od druhé poloviny sedmdesátých let, vžilo mnoho označení. Zpočátku to bylo poněkud překvapivé označení “Střed strany” (당 중강 / tang čunggang), nakonec se vžil titul „Drahý vůdce“ (친애하는 지도자 / čchinähanün čidodža), zatímco pro Kim Il-sönga „Velký vůdce“ (위대한 수령 / üdahän surjöng) nebo „Vážený a milovaný vůdce“ (경애하는 수령 / kjöngähanün surjöng).

Od mateřské školky se Severokorejci učí nazpaměť nespočetné množství reálných a často i nereálných příběhů o činech Kim Il-sönga a Kim Čöng-ila. Každý článek, každá kniha nebo i přednáška na univerzitě začíná citátem od těchto dvou osobností.

Od začátku 70. let všichni občané KILDR starší 16ti let musí nosit odznaky s portrétem Kim Il-sönga. Podle odznaku se dá poznat, do jaké sociální skupiny člověk patří. Jiné odznaky jsou pro studenty, nestraníky a straníky. Severokorejci musí mít odznak pořád u sebe, pokud ho třeba zapomenou, mohou za to být potrestáni. Efektivním způsobem trestu je samotné odebrání odznaku, což dělá člověka nedůvěryhodným.²⁷

Uctívání Kim Il-sönga a později i jeho syna Kim Čöng-ila v KILDR hraničí s fanatismem. Od konce 60. let portréty Kim Il-sönga zdobí každé veřejné místo (obchod,

²⁷ Bublík, s. 59.

kancelář, třída apod.) a domácnost, najdeme je i ve vozech metra nebo tramvaje. Od počátku 80. let se v domácnostech přidaly portréty také Kim Čong-ila a na konci 80. let už bylo možné portréty obou Kimů vidět i na veřejných místech.²⁸ Tyto podobizny obou vůdců se staly v KLRD předmětem skutečné náboženské úcty. Obrazy jsou pravidelně čištěny speciálními kartáči, které se uchovávají ve speciálních, pečlivě střežených boxech. Zničení obrazu, i když pouhou náhodou je politickým zločinem.²⁹ Píseň o maršálu Kim Il-söngovi se hraje před národní hymnou, nejvýznamnější instituce vyššího vzdělání jsou pojmenovány po něm, jsou o něm básně, eseje, písně a dokonce je po něm pojmenována i květina kimirsenie.³⁰

Náboženství bylo zakázáno a jeho praktikování přísně trestáno. Kim Il-söng se snažil nastolit svoji ideologii čučche za jediný myšlenkový směr a tím nahradit ostatní věrouky. Sám měl být středobodem téměř nového „náboženství“.³¹

Asi nejlepším příkladem fanatického uctívání Kim Il-sönga byly jeho 60.narozeniny v dubnu 1972, kdy na jeho počest bylo vybudováno revoluční muzeum a vztyčena jeho 20ti metrová socha. Byla to vůbec největší socha vybudovaná Severokorejci. Během 70.let byla dokonce na chvíli pozlacena pravým zlatem, které bylo později nahrazeno zlatým nátěrem.

Kim nechal zároveň postavit pomník svého otce, matku a strýce, k tomu slavnostně odhaleno 23 historických pomníků v oblasti Počchöngbo a Musanu, kde ve třicátých letech bojoval s Japonci. Zvláštní formou pomníku věnovaných Kim Il-söngovi a Kim Čong-ilovi jsou také masivní kamenné obelisky, postavené na prakticky každém místě, které poctili svou přítomností.

V každé provincii, každém větším městě, v továrnách, v dolech a v zemědělských družstvech byla odhalena jeho socha a ty se každoročně 15.dubna³² stávají pro Severokorejce místem povinné pouti. V tento den musí každý občan navštívit nejbližší monument Kim Il-sönga a pod přísným dohledem Lidových skupin (인민반 / inminban)

vykonat několik plných poklon a umístit květiny na podstavec sochy. Tento rituál se vykonává i během všech ostatních svátků.

²⁸ LANKOV, Andrei (1995): *The Official Propaganda in DPRK: Ideas and Methods*. Dostupné na: http://www.fortunecity.com/meltingpot/champion/65/propaganda_lankov.htm

²⁹ Tamtéž.

³⁰ SUH, Dae-sook, *Kim Il-sung – The North Korean leader*, vyd. 1. New York: Columbia university press, 1988. 443 s.; 316 s.

³¹ Bublík, s. 60.

³² Datum narození Kim Il-sönga, zároveň nejdůležitější státní svátek KLRD

Na oslavu jeho 70. narozenin v roce 1982 byl postaven Vítězný oblouk (개선문 / käsonmun) před Moranbongem na památku Kimova vítězného návratu do KLLDR, kdy byl sovětskými silami představen jako korejský patriot. Oblouk je podobný originálu v Paříži, ale je větší. Byla také postavena Věž čučche(주체탑 / čučchetchap) na břehu řeky Tädong, na památku jím vytvořené ideologie. Je 150 metrů vysoká a na jejím vrcholku je 20 metrů vysoká pochodeň. Věž je postavena z bílé žuly a tvoří ji 25,500 kvádrů, které mají symbolizovat každý den Kim Il-söngova života až do jeho 70. narozenin.³³

Kimovo jméno nese také stadion Kim Il-sönga, který vznikl přestavěním starého stadionu pod návrším Moranbong s kapacitou 100 000 sedadel.

Snaha o vychvalování, téměř až glorifikování Kimovy osoby je patrná ve všech oblastech jeho činnosti. Ačkoliv mnoho údajů o jeho životě je překroucených nebo dokonce smyšlených, nedá se Kim Il-söngovi upřít jeho pracovitost a odhodlání. Věnoval mnoho času jak poválečné obnově KLLDR, tak tzv. instruktážím na místě (현지지도 / hjončičido), kdy osobně navštěvoval zemědělské a průmyslové podniky a nastavoval zde standardy podle vlastního příkladu.

Jak se ale později ukázalo, postupně se nechal ovládnout touhou po neomezené vládě a vybudování silného kultu kolem své osoby. Prohlašoval, že chce sloužit lidu, ale nakonec to byl lid, kdo sloužil Kim Il-söngovi.

3.1. Srovnání kultu osobnosti Kim Il-sönga s kultem osobnosti Josifa

V.Stalina

V této kapitole se budu věnovat komparaci kultu osobnosti Kim Il-sönga s kultem Josifa V. Stalinem, což se mi zdá jako nejvhodnější.

Velmi zajímavou a kvalitní komparaci kultu osobnosti Kim Il-sönga se sovětským vůdcem Josifem V. Stalinem přináší ve své studii *Partyzánská dynastie : Politika a vedení Severní Koreje* australský diplomat Adrian Buzo, jenž v sedmdesátých letech působil v KLLDR.

Adrian Buzo shrnul podobné rysy kultu osobností Kim Il-sönga a Josifa V. Stalina do následujících bodů³⁴:

³³ Suh, s. 320-321.

³⁴ Buzo, s. 54.

- používání titulu "vůdce" a formulace "pod moudrým vedením našeho velkého geniálního učitele a vůdce ...", která se stala v Sovětském svazu od roku 1929 běžnou.
- používání obřadných titulků s vůdcovým jménem v tisku, doprovázených chvalořečmi.
- podezíravost k prostředkům matematického, vědeckého a technického plánování a jejich výslovné odmítání.
- normativní prohlášení k širokému spektru témat, včetně ekonomiky, dějin, filozofie a jazykovědy.
- charakteristický způsob komunikace s vnějším světem formou rozhovorů, někdy osobních, zejména však formou rozsáhlých odpovědí na otázky zástupce některé spřátelené zahraniční tiskové agentury.
- pracovní styl charakterizovaný častým zasahováním do kompetence různých institucí a článků systému.
- stavba Muzea darů od zahraničních osobností; Kim Il-söngův památník byl obdobou Stalinova muzea v gruzínském Gori.

Jak vidíme, projevy kultu osobnosti Kim Il-sönga a Josifa V. Stalina měly velmi mnoho společného. Samozřejmě lze říci, že obecně v totalitárních režimech pokud je ve vedení státu jedna dominantní osoba, jsou tyto projevy velmi podobné. Velmi záleží na povahových rysech a celkové osobnosti daného vůdce. Kromě výše uvedených společných rysů projevů kultu osobnosti Kim Il-sönga a Josifa V. Stalina, můžeme komparaci jejich působení v čele KILDR respektive Sovětského svazu, nalézt i menší odlišnosti. Rozdíl je například v tom, jak severokorejský vůdce a sovětský vůdce osobně řídili stát. Je známo, že Josif V. Stalin se většinou zdržoval v Kremlu a velmi málo vyjížděl na oficiální cesty po své zemi. V případě Kim Il-sönga to je však naopak. Velmi známé jsou agitační cesty po Severní Koreji. Kim Il-söng tyto své cesty podnikal velmi často, na rozdíl od sovětského vůdce. Podobností a odlišností projevů kultu osobnosti Kim Il-sönga a Josifa V. Stalina bychom mohli nalézt velké množství. Výše uvedené srovnání je však dle mého názoru dostatečné k tomu, abychom si uvědomili základní společné a také rozdílné rysy projevů kultu osobnosti Kim Il-sönga a Josifa V. Stalina.

4. OFICIÁLNÍ PROPAGANDA KLDR

Hlavním znakem severokorejské propagandy je téměř absolutní informační izolovanost, kdy vedení Severní Koreje má monopol na prakticky veškeré informace. Informace dostupné běžným Severokorejčům poskytuje vládní agentura, přičemž tento monopol není zpochybňován alternativními zdroji jako je například ilegální domácí tisk nebo zahraniční tisk a vysílání. Z tohoto důvodu je Severní Korea unikátním příkladem téměř hermeticky uzavřené společnosti.

Kromě toho se vláda snaží utěsnit veškeré informační kanály, kterými by mohly nepovolené informace z okolního světa proniknout na území KLDR. Většinou se tak děje díky radiovému vysílání. Vláda Severní Koreje proto zakázala prodej a používání rádií na území KLDR. Malé lampové přijímače, které se dají koupit se speciálním povolením v obchodech, jsou nastaveny na vlnovou délku oficiální vysílací stanice. Protože člověk se základními technickými znalostmi by mohl pár úpravami přeměnit tyto přijímače v opravdové rádio, podniká policie náhodné kontroly všech registrovaných přijímačů. Tyto kontroly provádí také vedení tzv. Lidových skupin³⁵ (인민반 / inminban).

Stejně tak je v KLDR přísně zakázáno šíření zahraničních novin a časopisů. Největší knihovny je sice vlastní, ale jsou zde uloženy ve speciálních depozitářích a přístup k nim je obtížný i pro profesionální lingvisty. Vstup do těchto depozitářů je přísně kontrolován politickou policií a je povolen pouze absolutně spolehlivým osobám. Systém těchto speciálních depozitářů byl přejat ze SSSR, ale v KLDR podléhá ještě přísnějším kontrolám. Zahraniční knihy, ke kterým je v knihovnách umožněn volný přístup, jsou téměř výhradně knihy technické a přírodovědecké. Zahraniční beletrie, stejně tak jako sociální a politická literatura jsou posílány do výše zmiňovaných depozitářů.

Kvůli zamezení šíření nezdravých informací jsou zakázány jakékoliv neoprávněné styky s cizinci. Cizinci mohou komunikovat pouze se speciálně vybranými a trénovanými lidmi, kteří procházejí speciálními kontrolami. Pravděpodobně se jedná buď o policejní informátory nebo o členy bezpečnostní služby.

Dalším významným omezením pro zisk informací o západní společnosti je zákaz vycestování ze země. V 50. letech sice značný počet studentů studoval v SSSR, Číně a jiných zemích, ale turismus nebyl možný nikdy.

³⁵ Tyto skupiny se skládají z několika desítek sousedících rodin. V čele každé skupiny je pověřená osoba, která zodpovídá za chování a politickou lojalitu všech lidí pod její kontrolou.

Informace, které by ohrožovaly oficiální státní myšlení, nepřicházejí pouze z „venku“. Vážný problém představuje především tisk a literatura vzniklá před rokem 1945, tedy v poněkud méně represivním období. Mohou zde být zmíněny osoby, které se staly obětí čistek, odhalen zásadní vliv SSSR nebo uvedena původní verze Kim Il-söngovi biografie, která je nyní oficiálně odmítaná. Vláda v případě této literatury zavedla stejná opatření, která platí pro zahraniční publikace. Je skladována ve speciálních depozitářích a přístup k ní je možný pouze s povolením bezpečnostních agentur.

Unikátní a pozoruhodnou vlastností severokorejského režimu je také jeho konzistence. Současný severokorejský režim byl zformován na konci 50. let. K nějakým změnám v něm samozřejmě došlo, ale ty nebyly nikdy zásadní. To platí také pro propagandu. Její hlavní pilíře (kult Kim Il-sönga a jeho rodiny, ideologie čučche, antagonistická politika vůči USA a Jižní Koreji) však zůstaly nezměněny. Z toho důvodu tedy už téměř tři generace Severokorejců vyrůstají a žijí v silném vlivu všudypřítomné propagandy, která začíná s jejich indoktrinací už v mateřské škole.

Jak tvrdí A. Lankov, kombinace těchto tří faktorů (intenzita propagandy, neměnnost propagandy po několik desetiletí a informační izolovanost) dělá ze severokorejské propagandy, stejně tak jako ze severokorejského ideologického života obecně, unikátní fenomén. Severní Korea je oficiální propagandou neustále označována jako „země příkladného socialismu“, „země čučche a Čcholimy“ a jako jedna z nejvíce rozvinutých a bohatých zemí v moderním světě, kde šťastný a prosperující život obyvatel budí závist všude, zejména v chudobou zasažené Jižní Koreji. Dokonce i bankovky slouží k účelům propagandy, na 1 wonové bankovce můžeme číst slogan: „Nezávidíte nikomu na světě!“ (세상에 부럼 업서라 / sesange puröm öbsöra). Noviny oznamují údajné úspěchy na poli vědy a techniky, přičemž nikdy nezmiňují zahraniční pomoc. Tento silně nerealistický obraz Severní Koreje jako bohaté a prosperující země může být udržován pouze díky absolutní izolovanosti KLDŘ od okolního světa.

V propagandě se také hojně využívají prvky nacionalismu, které slouží jako účinný nástroj k legitimizaci režimu. Stalo se tak zejména od poloviny 50.let, kdy došlo k ochlazení vztahů se SSSR. Stejně tak význam nacionalismu významně vzrostl během let 1989-1991, kdy došlo k rozpadu východního bloku.

Shodně s ostatními totalitními státy se zaměření propagandy týkalo historie státu a života významných osobností, jednotlivé události se upravovaly pro její potřebu.

V severokorejských učebnicích vedla Korea pouze obranné války a samozřejmě vždy úspěšně. Pokud se tak nestalo, tak pouze díky zkorumpovaným a neschopným feudálním vládcům. Oficiální severokorejská historie dokonce popírá, že Korea byla pod nadvládou

Mongolské říše. Naopak silně vyzdvihovalo je starověké království Kogurjō a to zejména z důvodu, že hlavní město Kogurja leželo v oblasti dnešního Pchjongjangu. Z této myšlenky vycházejí všechny učebnice historie KLR, kde je Pchjongjang označován jako tradiční centrum Koreje, přičemž Soul je zmiňován pouze okrajově.³⁶

Dalším oblíbeným tématem propagandy KLR je sjednocení Koreje. V rádiu a tisku jsou neustále zmiňovány chudoba a strádání obyvatel Jižní Koreje v protikladu k šťastnému a prosperujícímu životu obyvatel KLR. Tento údajný protiklad „pekla“ na jihu a „ráje“ na severu je oblíbeným námětem pro knihy a filmy vznikající v KLR.

Populárním sloganem propagandy KLR je, mimo jiné, heslo: „Obroda vlastními silami“ (자력갱생 / čarjok kängsäng). Tento slogan, který KLR převzala od Číny na počátku 60. let, je stále hlavním principem severokorejské ekonomiky. Toto heslo se stalo samozřejmostí ve všech jejích oblastech a vedlo k tomu, že byla masivně popírána jakákoliv zahraniční pomoc. Například od 60. let byly odstraňovány cizí štítky ze všech importovaných věcí.³⁷

Nejúčinnějším nástrojem propagandy KLR používaným k indoktrinaci obyvatelstva jsou hromadné sdělovací prostředky, tedy radio, tisk a televize. Hlavní noviny, které v KLR zaujímají speciální postavení jsou Dělnické noviny (노동신문 / Nodong sinmun). Noviny jsou celkově laděny tak, aby co nejlépe sloužily účelům propagandy: vychvalování Kim Il-songa, přehnaná kritika USA a Jižní Koreje, vychvalování často neexistujících ekonomických úspěchů KLR, propagování myšlenek čučche, které získávají popularitu po celém světě. Pro vysoce postavené úředníky existují speciální noviny, které poskytují více informací z okolního světa. Stejně tak radiové vysílání v KLR slouží výhradně k propagandistickým účelům. Hudba je střídána krátkými propagandistickými bloky. Každá hodina začíná zprávami, které se zabývají stejnými tématy jako Dělnické noviny. Poté následuje několik minut vojenských pochodů a písně věnované Kim Il-songovi, Kim Čong-ilovi nebo straně. Často jsou předčítány přímo články z Dělnických novin. Většina Severokorejců poslouchá rádio neustále. Nemají totiž jinou možnost. Rádiové přijímače jsou nainstalovány v každém domě, v metru, v továrnách a někdy i na poli během zemědělských prací a na většině veřejných míst zůstávají neustále zapnuté.

³⁶ Lankov, Andrei (1995): *The Official Propaganda in DPRK: Ideas and Methods*. Dostupné na: http://www.fortunecity.com/meltingpot/champion/65/propaganda_lankov.htm

³⁷ Lankov, Andrei (1995): *The Official Propaganda in DPRK: Ideas and Methods*. Dostupné na: http://www.fortunecity.com/meltingpot/champion/65/propaganda_lankov.htm

Severokorejská propaganda se zkrátka snaží zasáhnout co nejširší sféru života Severokorejců a vytvářet co nejintenzivnější ideologické prostředí. Nejenom radiové vysílání je všudypřítomné. Propaganda využívá vizuální propagandu, která zahrnuje rudé vlajky, betonové obelisky nebo nejrůznější billboardy. Propagandistická hesla jsou dokonce vyryta i v korejských horách jako jsou Kŭmgangsan a Mjonhjangsan.

Vedle obecné školní docházky, která se z velké části skládala z politické výchovy a událostí z Kim Il-sŏngova života, se musejí studenti i dospělí lidé účastnit politických studijních sezení, které se konají třikrát nebo čtyřikrát týdně, a sebekritických sezení, které se organizují jednou do týdne.³⁸ Sebekritickým sezením se v KLDR říká „životní bilancování“. Každý občan je povinen sám sebe obvinit alespoň z jedné politické chyby a formulovat nejméně dvě výtky na adresu těch, se kterými se pravidelně stýká.³⁹

³⁸ Publík, s. 68.

³⁹ Balík, s. 114.

5. FORMOVÁNÍ OSOBNOSTI KIM IL-SŎNGA

Díky Kim Il-sŏngově nejasné minulosti, není lehké dopátrat se detailů jeho života, nicméně základní fakta jsou známa. Kim se narodil jako Kim Sŏng-džu 15. dubna 1912 v Mangjongdä v obvodu Pchjongjangu, rolnickému páru Kim Hyŏng-džikovi a jeho ženě Kang Pan-sŏk. Byl nejstarší ze třech synů.

Celá rodina odchází v roce 1919 do Mandžuska, kde Kim Il-sŏng navštěvuje základní školu. Jeho oficiální vzdělání končí v roce 1929, kdy byl v osmé třídě ze školy vyloučen kvůli nezákonným aktivitám.

V době kdy bylo Kim Il-sŏngovi pouze 14 let, umírá v roce 1926 jeho otec. Po účasti na shromáždění, které bylo svoláno za účelem vytvoření skupiny komunistické mládeže a různých protijaponských akcí, byl Kim zatčen a na osm měsíců poslán do vězení. V roce 1930, kdy byl propuštěn z vězení, se připojil k partyzánským oddílům.

V roce 1932 umírá jeho matka a krátce na to vstupuje do partyzánského hnutí vedeného Komunistickou stranou Číny. Toto hnutí vzniklo poté, co se Japonsko zmocnilo Mandžuska a přejmenovalo ho na Mandžukuo. V tomto období si také změnil jméno z Kim Sŏng-džu na Kim Il-sŏng.

Kimovy partyzánské aktivity jsou důležité z několika důvodů. Byla to právě jeho účast v protijaponském partyzánském hnutí, která mu přinesla jeho první uznání a později se stala jedním ze základních kamenů jeho kampaně. Zároveň se od jeho partyzánské činnosti odvíjela severokorejská revoluční tradice. Dalším důležitým důvodem je, že jádro pozdějšího pilitického vedení bylo tvořeno členy této partyzánské skupiny. Kim používal tuto skupinu k upevnění svojí moci vůči nepřátelským frakcím.⁴⁰

Kvůli těmto důvodům často dochází k překrucování reality ze strany autorů oficiálních Kimových životopisů. Proto je důležité na začátku zmínit, že největší úspěchy měly v protijaponském odboji, který probíhal v Mandžusku v letech 1933 – 1945, čínští komunisté a nikoliv Korejci. Navíc čínští komunisté byli poraženi a nakonec vyhnáni z Mandžuska do Sovětského svazu v roce 1941, dlouho před tím, než bylo Japonsko poraženo spojeneckými silami.⁴¹

Kim nejdříve během roku 1932 (přesně 25.4.1932) organizoval partyzánskou skupinu v Antu, malé vesnici v jižním Mandžusku. Postupně se jeho jednotky rozrůstaly, až došlo k vytvoření Korejské lidové revoluční armády v únoru roku 1936.

⁴⁰ Suh, s. 11.

⁴¹ Suh, s. 12.

Ale těžko říci, do jaké míry tato fakta odpovídají skutečnosti. Existuje několik verzí, které se liší jak datem vytvoření jeho první partyzánské skupiny, tak i jejím složením. Jedna z verzí dokonce uvádí, že se Kim připojil již k existující skupině operující v Antu.

Dalším důvodem, proč je obtížné sestavit Kim Il-söngovu minulost dohromady je také skutečnost, že v KLR panuje snaha přičítat jeho partyzánským aktivitám co nejranější datum. Stejně tak se měnilo datum vzniku Korejské lidové armády. Zatímco až do roku 1978 byl za datum vzniku považován 8. únor 1945, v roce 1978 bylo toto datum změněno na 25. duben 1932, tedy datum založení Kimovy první partyzánské skupiny.⁴²

Mezi lety 1941-1945 podle všeho Kim Il-söng působil v Sovětském svazu, kam se uchýlili všichni, co přežili ze Spojené severovýchodní protijaponské armády. Ti potom byli trénováni na třech místech: v Nikolsku, v oblasti poblíž Chabarovsku a ve Vladivostoku, kde také pobýval Kim Il-söng. SSSR pravděpodobně podpořilo zbytky korejského odporu, zásobilo je zbraněmi a znovu vycvičilo pro budoucí útok do Mandžuska. Partyzáni byli od japonské armády poraženi, ale jejich zkušenosti byly nedocenitelné.

Jak se později ukázalo, tento pobyt v Sovětském svazu byl pro Kim Il-sönga velkým přínosem. Jeho napojení na sovětské vojenské jednotky mu zajistilo vedoucí pozici po osvobození severu Sověty v roce 1945. Během pobytu v Sovětském svazu, se také Kim oženil se svou první ženou Kim Čöng-suk. Ta mu 16. února 1942 porodila syna Kim Čöng-ila. V roce 1944 se Kimovi narodil další syn, ten ale nešťastně umírá ve třech letech, utopil se. Kim Il-söng měl také dceru, ale o ní toho není příliš známo. Kim Čöng-suk umírá 22. září 1949, při porodu mrtvého dítěte.

V srpnu 1942 je Kim Il-söng jmenován majorem 88. brigády Rudé armády, ve které působili zejména bývalí partyzáni z Mandžuska. Sovětský svaz vstoupil do války v Tichomoří dne 9. srpna 1945, načež Japonci sedm dní poté kapitulovali. Členové 88. brigády se aktivní bojové činnosti nezúčastnili, stejně tak jako vstupu sovětské armády do Koreje. Stalin je totiž považoval za možnou komplikaci sovětské okupace. Po rozpuštění 88. brigády měl Kim Il-söng spolu se svými 66 spolupracovníky zastávat funkci spojky mezi Sověty a místním obyvatelstvem. V této důležité funkci se také 19. září 1945 vrací do Koreje. Situace po návratu Kim Il-sönga je v knize „Partyzánská dynastie“ popisována takto: *Při obnovování vlády v Severní Koreji po Japonské kapitulaci seskupil Sovětský svaz komunistickou oligarchii skládající se ze složek korejského komunistického hnutí z doby před rokem 1945 a z kádru sovětských občanů korejského původu a svěřil jí moc. V této oligarchii byla řada vzájemně antagonistických složek, které však v období 1945-1950 projevovaly značnou účelovou jednotu, neboť se chystaly k dalekosáhlé společenské a*

⁴² Suh, s. 13.

politické transformaci Severu a připravovaly se na válku proti Jihu, za obnovení jednoty země. Tyto přípravy vyvrcholily vypuknutím války 25. června 1950.⁴³

Jak už jsem uvedla, období, kdy se Kim podílel na protijaponských partyzánských aktivitách, je z hlediska formování jeho osobnosti stěžejní. Partyzánský život mu vtiskl sebedůvěru, odříkání a vytrvalost, zároveň však také značnou dávku nedůvěry. Denně se pohyboval v prostředí plném násilí. Zkušenosti, které v tomto období nabyt, se tedy nutně odrážely i v jeho dalším působení po roce 1945. Stejně tak protijaponské partyzánské hnutí a stalinismus měly ideologicky mnoho společného, což se později projevilo při formování státní ideologie čučche (주체 사상 / čučche sasang).

Jak tvrdí Dae-Sook Suh, sám Kim Il-sŏng se ovšem snaží napojení na Sověty a Čínu popírat.⁴⁴ Severokorejci dokonce vyrobili důkazy, které měly podpořit tvrzení, že Kim Il-sŏng byl korejský revolucionář, který bez cizího přispění bojoval za korejskou nezávislost. Ale všudypřítomné důkazy o spojitosti jeho osoby s čínskými partyzány jasně tvrdí opak.

⁴³ Buzo, s 24.

⁴⁴ Suh, s. 53.

6. CESTA KIM IL-SŎNGA K MOCI, SITUACE V DOBĚ KOREJSKÉ VÁLKY A POVÁLEČNÝ VÝVOJ

Existuje všeobecná shoda, že před srpnem 1945 měli Sověti o své okupaci jen nejobecnější představy. Až do konce roku 1945 byla za hlavní politickou sílu na severu považována Demokratická strana s národním vůdcem Čo Man-sikem⁴⁵ v čele, kdežto Kim Il-sŏng byl podle názoru Sovětů především vojevůdce. V důsledku vzrůstajícího rozčarování s Čo Man-sikem se však postupně přiklonili ke Kimovi jako k vhodnější osobnosti.

V lednu 1946 přiznali členům předválečného korejského komunistického hnutí kolektivní status vládnoucí oligarchie s Kimem v čele. Následující faktory přiměly Sověty k vybrání Kim Il-sŏnga:

- 1) Sověti měli nedostatek informací o korejských komunistických vedoucích představitelích, kromě těch, kteří se po osvobození s nimi vrátili do Koreje. Kim byl jedním z nich.
- 2) Nejvýznamnější korejské politické představitelé předpokládali, že o jejich politické budoucnosti bude rozhodnuto v Soulu, hlavním městě Koreje. Tudíž, komunističtí představitelé jako Pak Hŏn-yŏng chtěli zůstat v Soulu a přesun do Pchjongjangu pro ně nepřicházel v úvahu.
- 3) Ostatní skupiny (jako jenanská skupina⁴⁶ nebyly jednotné v podpoře jedné politické osobnosti.
- 4) Kimovi partyzánské spolubojovníci a sověto-korejci zcela řídili nejdůležitější politický nástroj: armádu a bezpečnostní složky.⁴⁷

Na konci roku 1949 již Kim zastával řídicí pozici a řídil stát podle sovětských směrnic. Pod zástěrkou kolektivního vedení, Kim vytvořil mezi lety 1945-1953 koalici, protože ještě nebyl natolik silný, aby dominoval ostatním komunistickým skupinám. Koalice byla složena z domácích komunistů, kteří přečkali japonské represe v Koreji a kteří se znovu sjednotili po osvobození, z mandžuská frakce, tvořené Kim Il-sŏngovými partyzány, ze sovětské frakce (Sovětokorejci), složené z Korejců, kteří žili v Sovětském svazu, a z jenanská frakce, skládající se z Korejců, kteří následovali Mao Ce-tunga do Jenanu a bojovali v čínské Rudé armádě.⁴⁸ Přestože Kimova mandžuská frakce byla uvnitř

⁴⁵ Čo Man-sik (1883-1950), byl představitelem Osvobozenického hnutí (독립 운동 / Togrip undong)

⁴⁶ Jenanská skupina se skládala z Korejců, kteří následovali Mao Ce-tunga do Jenanu a bojovali v jednotkách čínské Rudé armády pro Čang Kajškově Nacionalistické armádě

⁴⁷ KOO, Bon-hak, *Political economy of self-reliance: Juche and economic development in North Korea 1961 - 1990*, vyd. 1. New York: Research Center for Peace and Unification of Korea, 1992. 248 s.; s. 53.

⁴⁸ Koo, s. 54.

koalice pouhou menšinou, Sověti Kim Il-sönga dosadili do úřadu premiéra vlády, a také do funkce předsedy vládnoucí strany. Po dvou měsících Sověti vyžadovali svolání schůze Severokorejského prozatímního lidového výboru (북조선 임시 인민 위원회 / Pukčoson imsi inmin üwönhö)⁴⁹, kde byl Kim Il-song 9. února 1946 oficiálně zvolen předsedou. V období mezi lety 1945-1948 provedl se sovětskou pomocí dvě čistky, aby upevnil svoji pozici. První proběhla bezprostředně po jeho zvolení do čela Severokorejské komunistické strany (북조선 공산당 / Pukčoson kongsandang)⁵⁰ v prosinci 1945 a byla namířena proti domácím komunistům. Čistka proběhla bez krveprolití, jednoduše vydáním nových členských průkazů a odebráním průkazů těm, kteří byli vyloučeni. Druhá byla provedena dne 29. srpna 1946 a to po sloučení Severokorejské komunistické strany a Nové lidové strany (신민당 / Sinmindang), které vedlo k vytvoření Korejské strany práce (조선로동당 / Čoson nodongdang). Tato čistka postihla něco mezi 40000 až 60000 členů. Znovu byla použita metoda vydání nových členských průkazů. Obě čistky měly za cíl eliminaci problémových členů domácích frakcí a jejich přívrženců.

Korejská válka⁵¹ zničila jednotu mezi příslušníky korejské oligarchie. Přípravy na válku za znovusjednocení sice skrytou nevraživost utlumily, ta se však v době zvrátů od srpna do října 1950 opět rychle projevila. V této době bylo nutné provést rozsáhlou reorganizaci KSP. To již stál Kim Il-söng v jejím čele. Obnovenou KSP tvořili zejména chudí rolníci, kteří byli přijati spíše pro svůj původ než znalosti ideologie.

Prvním krokem, učiněným na pokyn Sovětokorejce Hō Ka-iho, byla kampaň hromadného vylučování. Kim Il-söng ji však brzo odvolal, Hōa vyloučil, obnovil vyloučeným příslušníkům strany členství a během roku 1952 přijal dalších 450 000 členů. Tak se celkový počet straníků zvýšil do prosince 1952 na více než milion. Radikálně změněné podmínky členství vedly v letech 1951 až 1956 k získání více než 600 000 členů a v roce 1956 měla strana více členů než za války ztratila. Její členská základna se rozšířila z 800 000 v roce 1949 na 1 164 000 v roce 1956.⁵²

⁴⁹ Dočasný nejvyšší orgán moci v KLDK.

⁵⁰ KSK (Komunistická strana Koreje) vznikla v roce 1925. Strana nebyla příliš organizovaná a působila spíše jako souhrn různých hnutí.

⁵¹ Válečný konflikt, který probíhal na území Korejského poloostrova mezi lety 1950-1953. Konflikt byl rozpoután severokorejskými jednotkami a byl ukončen dohodou o příměří 27.července 1953.

⁵² LEE, Changsoo: 1983, *Social Policy and Development in North Korea, in North Korea Today: Strategic and Domestic Issues*. Ed. SCALAPINO, Robert A., KIM, Jun-Yop. Berkeley: Institute of East Asian Studies, University of California, Berkeley, 1983. 450 s.; s.114-132.

7. VZNIK IDEOLOGIE ČUČCHE

Severokorejci, tak jako jiné národy poznamenané válkou, měli za sebou silné zkušenosti, které je poutaly ke státu a státní ideologii. Toho využívala Kimova ideologie, která neustále v lidech přizivovala pocit nebezpečí, hrozícího zvenčí. Kim Il-söng si také uvědomoval oslabení svojí pozice, vzhledem k nepříznivému vývoji Korejské války. Poté, co bylo uzavřeno 27. července 1953 příměří, začal se Kim věnovat obnovení severu a posilování strany.

Těsně po válce docházelo uvnitř KSP k velkým změnám. Čelní představitelé jednotlivých frakcí byli buď mrtví nebo byli odstraněni. Například Pak Hön-jöng, nejvýznamnější příslušník skupiny domácích komunistů, byl uvězněn a následně popraven. Mu Čöng, nejřednější vojenský činitel jenanské skupiny byl už mrtev a Hö Ka-i, čelný Sovětokorejec, spáchal sebevraždu, poté co se stal terčem kritiky uvnitř strany.

Počátkem 50. let, Kim rozpoznal nutnost vytvořit a upravit historii partyzánského hnutí jako tradici korejské revoluce. Tímto se Kim snažil nalézt vlastní korejsku identitu, odsuzující vše nekorejské. Největší skupina, která byla zasažena těmito změnami a novým politickým vývojem, byla skupina sovětokorejců. Po smrti Stalina se do vedení Sovětského svazu dostali představitelé, upřednostňující mírovou koexistenci se západem. Tento vývoj byl pro Kima značně nepříznivý. Proces destalinizace přímo ohrožoval jeho úsilí při budování autoritativní síly v Severní Koreji. Kim Il-söng se totiž se Stalinem ztotožňoval jako s geniálním vůdcem a navíc také prosazoval rychlou industrializaci, která vycházela ze stalinské politiky třicátých let. V důsledku těchto okolností Kim přednesl 28.12.1955 první řeč, kde formuloval politiku čučche. Zmínil zde důležitost nalezení korejské identity jako protiváhy sovětského vlivu. Hlavní poselství směřovalo k potírání dogmatismu a formalismu a nalezení vlastní identity v ideologické práci strany.

Nastolení směrnice čučche pomáhalo Kimovi v boji uvnitř strany. Kvůli nacionalistickému zabarvení ideologii ji používal jako účinnou zbraň na odpůrce rychlé poválečné rekonstrukce. Jeho cílem byla zejména sovětokorejské skupina. Jednoho z představitelů, Pak Čchang-oka, dokonce obvinil z opomíjení korejských tradic a z přílišného spoléhání na zkušenosti jiných socialistických zemí. Imitace Sovětského svazu měla být usměrněna ve prospěch nalezení vlastní identity a spoléhání na vlastní zdroje. Zároveň odsoudil Pak Yong-bina, dalšího sovětokorejce, z obhajování mírové spolupráci se západem.

25. února 1956 přednesl Nikita Chruščov projev, v němž odsoudil Stalina. To mělo za následek, že na prvním plénu ústředního výboru 31. srpna 1956 obvinili Kima jeho odpůrci (sovětokorejská skupina v čele s Pak Čchang-okem a jenanská skupina) z neodsuzování

projevů stalinistického kultu. Kim byl ale touto dobou již dominantní postavou strany, což vedlo v březnu 1958 na První konferenci KSP k odstranění jeho veškerých oponentů. Tímto se pouze potvrdila Kim Il-söngova moc a čučche se stalo hlavní ideologií strany. V důsledku mezinárodní situace byl Kim velmi opatrný ve svém postoji k Číně a Sovětskému svazu a z tohoto důvodu se o idejích čučche nezmiňuje po dalších osm let.

Severokorejci vnímali čučche jako Kimovu politickou ideologii, ale zřídka se odvolávají na jeho první řeč, která odrážela protisovětské, ale pročínské zaměření. Bon-hak Koo v knize *Political Economy of Self-Reliance*⁵³ tvrdí, že :

*Západní politologové se snaží najít původ ideologie čučche v Kim Il-söngově touze zavést v Severní Koreji diktaturu jednoho muže, v zachování neutrality Severní Koreje v čínsko-sovětském konfliktu a v legitimizaci severokorejské politické linie. Mají sklon ignorovat rané zážitky Kim Il-sönga, kdy byl partyzánským bojovníkem v Mandžusku jako řádný původ ideologie čučche.*⁵⁴

Sami Severokorejci tvrdí, že čučche vznikla jako praktický požadavek korejské revoluce. Jinými slovy, ideologie čučche je pouze část protijaponského revolučního úsilí Kim Il-sönga. Podle oficiálních severokorejských zdrojů, komunisté a nacionalisté, kteří bojovali za národní svobodu v polovině 20.let, neměli správné povědomí o revolučním úsilí. Kim Il-söng tvrdí, že byli odděleni od mas, a že jejich spory mezi frakcemi masy rozdělovaly. Zabývali se především vnitřními tahanicemi o nadvládu a starali se především o své zájmy, než o zájmy lidu.⁵⁵

Nicméně bychom neměli popírat rané záčátky Kim Il-sönga jako legitimní zdroj ideologie čučche, protože tyto přispěly ke stanovisku vůči národní nezávislosti a soběstačnosti. Jeho zkušenosti z dob, kdy stál v čele protijaponské partyzánské skupiny nepřímo přispěly k založení ideologie čučche po jeho návratu do Severní Koreji.

Další důvod vzniku této teorie můžeme vidět v politické situaci v Severní Koreji. V roce 1955 mohl Kim Il-söng zveřejnit myšlenky čučche pouze díky tomu, že Sovětský svaz zde již tak tvrdě neuplatňoval svůj vliv.

Po smrti Stalina v roce 1953 byl Sovětský svaz natolik zaměstnán bojem o moc uvnitř státu, že pomalu ztrácel politický vliv na ostatní státy. Konflikt mezi Sovětským svazem a Jugoslávií od roku 1948 signalizoval rozdílnost v mezinárodním komunistickém hnutí. Po

⁵³ Koo, s. 24.

⁵⁴ Koo, s. 24-25.

⁵⁵ KIM, Jong Il, *On the Juche Idea*, Pyongyang, vyd. 1. New Hampshire: Foreign Languages Publishing House, 1982. 284 s.; s. 5.

zavedení komunistického režimu v Číně vznikají zároveň i dvě centra světového komunismu. Tento trend vedoucí k rozdělení a posléze rozpadu pokračoval i po smrti Stalina.

Období od konce Korejské války do konce roku 1955 bylo v mezinárodním komunistickém hnutí obdobím nepokojů. Nebyl zde jednotný názor a Sovětský svaz již neměl takový vliv v ostatních komunistických zemích. Za těchto okolností mohl Kim Il-söng vyhlásit svoji vlastní verzi komunismu, která by byla vhodnější pro severokorejské podmínky. Vliv Sovětského svazu postupně klesal a Čína naopak získávala v Severní Koreji stále významnější postavení. Odpovídal tomu také prodloužený pobyt čínských jednotek až do roku 1958, tedy pět let po uzavřeného příměří.

7.1. Čučche jako pojem

Oficiálně je filozofie čučche v KLRD považována za vrchol možného rozvoje lidské mysli, za zdokonalený marxismus, kdy je klasické učení Karla Marxe a Bedřicha Engelse obohaceno propojením s korejskou tradicí a kulturou.⁵⁶ Čučche (주체) se skládá ze dvou morfémů: ču a čche. Ču doslovně zní pán (nebo vlastník) a čche znamená tělo.

V Severní Koreji je myšlenka čučche vysvětlena jako protiklad sadä (사대/ doslova sloužit většímu nebo silnějšímu). Na základě těchto dvou protikladných konceptů Severokorejci vykládají celou korejskou historii. Z historického hlediska, sadä (사대) byl první diplomatický koncept za dynastie Čoson, který byl vypracován, aby ospravedlnil tribut, který byl odevzdáván Číně. Všeobecně řečeno, vývoj čučche zahrnuje tři etapy, vzhledem k měnícímu se obsahu: 1955 až 1972, 1972 až 1986 a 1986 až doposud.

7.2. Vývoj ČUČCHE

První vývojové stádium ideologie čučche probíhalo od poloviny padesátých let 20. století, kdy ve svém prosincovém projevu z roku 1955 Kim Il-söng poprvé zveřejnil myšlenky čučche. V projevu nazvaném „Odstranění dogmatismu a formalismu a zavedení čučche v ideologii“ zdůrazňoval, že podmínky v Koreji jsou jiné než v Sovětském svazu a odvíňoval je z následování Chruščovovi mírové politiky, kterou on odsuzoval. Korejci by neměli slepě přejímat zkušenosti Sovětského svazu, ale měli by se snažit o kreativní aplikaci marxismu-leninismu na korejské podmínky. V domácí politice čučche sloužilo k eliminaci

⁵⁶ Balík, s. 112-113.

sovětského vlivu, který zaplavil korejskou společnost od roku 1945, plus přispět k povědomí o korejské národní identitě. V neposlední řadě sloužilo jako zbraň k odstranění Kimových politických oponentů.

Roku 1956 Dělnické noviny (노동 신문 / Nodong sinmun) publikovaly článek nazvaný „Pro dobré porozumění čučche“. V tomto článku severokorejské autority zavedly slogan „Zavedme čučche!“, což znamenalo, že lidé by měli „podřídít vše naší revoluci“. Článek kladl důraz na je korejský lid sám. Není čučchejök být závislý na zkušenostech jiných národů, bez toho abychom se zabývali sami sebou. Na základě Kim Il-söngových politických potřeb, bylo čučche postupně rozděleno na několik podoblastí, aby obsáhlo co nejširší spektrum společnosti: čučche v myšlení, čaju (자유 / svoboda) v diplomacii a ve vztahu k okolním zemím, čarip (자립 / soběstačnost) v ekonomice a čaii (자위 / sebeobrana) v obraně národa.⁵⁷

7.2.1. Koncept čaju

Koncept čaju začal Kim Il-söng uplatňovat v prosinci 1957, kdy se účastnil oslav 40. výročí Sovětské revoluce v Moskvě. Aby ospravedlnil politiku čaju v diplomatických vztazích, začal používat principy, které byly stanoveny právě na tomto výročí – kompletní rovnost k jiným národům, respekt k územní celistvosti, národní nezávislosti a nezasahování do cizích záležitostí. V projevu z 8. února 1963, který se konal při příležitosti 15. výročí založení Korejské lidové armády, Kim mluvil výhradně o této politice. Zdůrazňoval, že člověk bez čaju nemůže jít vlastní cestou. Politik bez čaju nemůže dobře pracovat pro svůj lid a bude se pouze snažit zavděčit ostatním.

7.2.2. Koncept čarip

Dalším elementem byl koncept čarip (soběstačnost) v ekonomice, který souvisel s jeho důrazem na vojenský průmysl. Na Prvním zasedání KSP, které se konalo v březnu 1958, Kim Il-sung objasnil, že ekonomika čarip znamená vybudování zcela soběstačné ekonomiky, ve které získáme životní jistoty za vzájemné podpory. Později Kim upřesnil vztah mezi politickým konceptem čaju a ekonomickým konceptem čarip. Bez čarip by nemohlo být uskutečněno čaju– pouze tyto dva elementy dohromady mohou zaručit národní nezávislost.

⁵⁷ LIM, Jae-Cheon, Kim Jong Il's leadership of North Korea (Routledge Contemporary Asia Series), vyd. 1. Abingdon: Routledge, 2009. 249 s.; s. 61.

7.2.3. Koncept čaü

Koncept čaü (sebeobrana) v národní obraně byl posledním principem ideologie čučche. Ten říkal, že obrana lidu a státu nesmí záviset na jiných zemích, ale na vlastních vojenských silách. Kim Il-söng zároveň tvrdil, že dokud budou imperialistické země existovat, vojenská síla je jediným prostředkem k ochraně politické a ekonomické nezávislosti.

7.3. Vývoj čučche

Deset let po formálním uvedení myšlenky čučche podává Kim Il-söng jasné vysvětlení její koncepce. V jeho řeči, kterou pronesl na Ali Archam Akademii společenských věd v Indonésii v roce 1965 definoval čučche těmito slovy: *Čučche znamená nezávislý postoj a odmítnutí závislosti na ostatních, projevující se soběstačným přístupem a řešením vlastních problémů na vlastní odpovědnost za všech okolností.*⁵⁸

Nicméně další zpracování ideologie čučche nebylo provedeno Kim Il-söngem, ale severokorejskými vědci, kteří se zabývají společenskými vědami. Pokusili se přetvořit čučche do ideologie, která by byla vhodnější pro severokorejské podmínky. „Národní konference společenských věd“, která se konala v dubnu 1972, při příležitosti Kim Il-söngových 60. narozenin, byla věnována především otázce čučche. Na této konferenci se Yang Hyöng-söp⁵⁹ pokoušel teoretizovat koncept čučche. Tato ideologie se podle Yanga skládá z „nezávislého“ a „kreativního“ postoje.

Nezávislý postoj znamená zrušení závislosti na ostatních, myšlení vlastní hlavou, spoléhání na vlastní síly, velebení revoluční myšlenky čarjök kängsäng, a řešení vlastních problémů na vlastní odpovědnost.

Kreativní postoj je oponování dogmatismu a kreativní aplikaci základních principů marxismu - leninismu a zkušeností jiných zemí na historické podmínky a národní charakteristiku vlastní země.⁶⁰

Severokorejci nyní tvrdí, že ideologie čučche byla kompletně systematizována Kim Čöng-ilem. Na „Národním semináři k ideologii čučche“, který se konal při příležitosti Kim Il-söngových 70. narozenin 31.3. 1982 prohlašoval, že čučche obsahuje tři principy: filosofický, socio-historický a řídicí. Filosofickým principem je, že *člověk je pánem všeho a*

⁵⁸ KIM, Il-sung, *On Socialist construction in the Democratic people's republic of Korea and the South Korean revolution*. Kim Il-sung selected works, IV, Pyongyang: Foreign language publishing house, 1968. s. 386.; s. 229.

⁵⁹ YANG, Hyöng-söp – severokorejský vědec, zabývající se společenskými vědami, snažil se systematizovat koncept čučche

⁶⁰ Koo, s. 18.

o všem rozhoduje. Tvrdí, že v centru této ideologie stojí člověk a zároveň vysvětluje postavení a roli člověka ve světě. Socio-historický pohled na ideologii čučche je založený na roli lidu v historii. Čučche tvrdí, že *masy lidu jsou subjektem historie.* Protože nezávislé ideologické povědomí mas hraje rozhodující roli v revolučním boji. Hlavní (řídící) principy čučche jsou tvořeny nezávislým postojem a kreativní metodou. Nezávislý postoj znamená nepřijetí cizího nátlaku nebo vměšování. To znamená, že masy lidu musí řešit všechny problémy revoluce a výstavby, podle svého vlastního úsudku a uvážení.

Na základě výše uvedených poznatků, se dá říci, že základní kámen čučche – nezávislost a soběstačnost – je pouze jiné vyjádření pro nacionalismus. Čučche je v podstatě směs komunismu a nacionalismu. Je to soubor politických znaků vytvořených pro získání důvěry a úcty Korejského lidu vůči ekonomice, politice a společnosti. V neposlední řadě je to také nástroj k ospravedlnění Kimovy diktatury jednoho člověka a jeho domácí a zahraniční politiky.

8. PŘÍZNAKY DESPOCIE 1958-1970 A UPEVNĚNÍ ČUČCHE V POLITICE, EKONOMICE A V OBRANĚ STÁTU

Ukazatele modernizace Korejské lidově demokratické republiky byly v roce 1958 přesvědčivé. KLTR se odpoutala od tradiční politické kultury a řídila ji nová elita, která uskutečňovala hlubokou materiální a duchovní transformaci. Výsledky intenzivní politické a společenské mobilizace sil byly citelné v celé zemi. Rychlá urbanizace otevřela mnoha obyvatelům venkova širší obzory, znatelný pokrok ve veřejném zdravotnictví, gramotnosti a alespoň zpočátku v technologii přispíval k rozvoji industrializace a bezprecedentní sociální mobilitě.⁶¹

Po Čtvrtém sjezdu strany také Kim definitivně potvrdil svoje vedoucí postavení a upevnil politickou moc. Kimovi partyzáni zastávali důležité posty jak ve straně, tak i ve vládě. Prominentní postavení, které získali partyzáni, mělo za následek následný vývoj. První důležitou skutečností byl vznik technokratů, kteří nahradili nedostatek technických a řídicích dovedností partyzánů, dále byla zvýšena úloha armády, protože partyzáni sloužili hlavně v armádě. Nová vláda, která vznikla v roce 1962, byla tvořena převážně partyzány a technokraty. Pouze třetina ministrů přešla z druhého kabinetu a více než 20 nově jmenovaných (dvě třetiny) ministrů třetí vlády byli buď partyzáni nebo technokraté.⁶²

Co se týče ekonomiky, největším zlomem v 60. letech, bylo zrušení pomoci od Sovětského svazu, protože se KLTR odmítla postavit v čínsko-sovětské roztržce na stranu Sovětů. KLTR tak byla nucena poprvé vytvořit soběstačnou ekonomiku, nezávislou na sovětské pomoci. To se negativně podepsalo na Kimově ambiciózním Sedmiletém plánu (1961-1967), který musel být prodloužen o tři roky. Nejistá pomoc Sovětského svazu také přinutila KLTR zvýšit výdaje na obranné složky a armádu a tyto výdaje poté zapříčinily pokles ekonomického růstu. Poprvé se tak začaly projevovat problémy spojené se soběstačnou ekonomikou.

V roce 1962 byla také zavedena politika Souběžného důrazu, která kladla důraz jak na rychlý ekonomický rozvoj, tak na zbrojní výrobu. Docházelo k militarizaci veškerého obyvatelstva, která měla přeměnit KLTR na „nedobytnou pevnost“. Během tohoto období vzrostly vojenské výdaje na zbrojení odhadem sedmkrát. Vznikly také Dělnicko-rolnické rudé gardy (노동 총위대 / Nodong čchongüda).

⁶¹ Buzo, s. 35.

⁶² Suh, s. 2011.

Co se týče Kim Il-söngovi zahraniční politiky, jeho cílem bylo nadále zastávat neutrální stanovisko v čínsko-sovětském konfliktu, odvoláváním se na solidaritu s mezinárodním komunistickým hnutím. Přesto potřeboval i nadále ekonomickou a vojenskou pomoc, proto v roce 1961 podepsal s oběma zeměmi smlouvy, zajišťující další přísun pomoci. Přesto se KLDK snažila působit jako nezávislý stát a v 70. letech dokonce vstoupila do hnutí nezúčastněných. Spolu s tím chtěl Kim navázat diplomatické vztahy se zeměmi třetího světa, což mělo také přispět k šíření ideologii čučche do těchto zemí. KLDK se zde snažila najít spojence pro diplomatické odříznutí Korejské republiky a pro sebe získat podporu a uznání jako jediné legitimní vlády na Korejském poloostrově. To se jí však nedařilo podle představ, protože řada zemí dávala přednost navázání a prohloubení obchodních vazeb s Korejskou republikou a také ekonomické pomoci z její strany. Korejská republika v té době už totiž prožívala rapidní ekonomický růst. Od těchto snah bylo upuštěno až začátkem devadesátých let, což přispělo k ještě větší izolovanosti režimu.⁶³

Na druhé stranické konferenci v říjnu 1966 proběhla rozsáhlá čistka, která měla odstranit ty, kteří nebyli Kimovi absolutně oddáni. Následně zavedl ve straně tzv. monolitní ideologický systém, který se opíral o čučche, jako o jedinou, správnou a neomylnou ideologii a dále posiloval jeho osobní moc.

Od šedesátých let roste úsilí, které KLDK vynakládala na opětné sjednocení Koreje. V roce 1950 chtěli tento problém řešit čistě vojensky, v šedesátých letech začal vidět Kim Il-söng nutnost propojit vojenský boj s politickými a diplomatickými kampaněmi. Proto vzniká v roce 1964 strategie kombinovaného boje, tzv. Strategie Tří front. Ta uvádí, že na znovusjednocení Koreje je potřeba provést revoluci na třech frontách: uvnitř KLDK, uvnitř Korejské republiky a v mezinárodním měřítku. Uvnitř KLDK měla KSP provést politickou, ekonomickou a vojenskou transformaci, pro vybudování materiální základny. Uvnitř Korejské republiky měla být založena marxisticko-leninská strana a měly být podporovány protivládní síly. V mezinárodním měřítku šlo o povzbuzení revolučních sil, které by donutily tlakem na USA stažení vojenských sil z území Korejské republiky.

Větší tlak na Korejskou republiku a ozbrojené síly Spojených států se pokusila KLDK vyvinout ostrou vojenskou konfrontací s Jihem mezi lety 1966-1969. Zároveň se snažila ve světovém měřítku hledat spojence pro aktivní konfrontaci s imperialismem USA. Proto kolem roku 1970 byla KLDK zapletena do řady teroristických, partyzánských a povstaleckých hnutí.

V tomto období Kimův důraz na souběžnou hospodářskou a vojenskou mobilizaci vedl nejprve k rychlému růstu ekonomiky, později však k vážným ekonomickým problémům.

⁶³ Bublík, s. 35.

Zároveň KLTR vynakládala stále více prostředků na militarizaci a zastávala radikální zahraniční politiku. To způsobovalo izolaci státu a stále větší zaostávání v technologii, ekonomice, kultuře a v sociální sféře.

Situace KLTR v šedesátých letech tedy poukazuje zejména na to, jak politiku KLTR ovládla ideologie Kim Il-songa. I když byl již dominantní osobností KSP, zpočátku se ještě podílel na vládě s jinými bývalými partyzánskými soudruhy. Později ovšem zavedl silnou osobní autokracii a jeho rodina sloužila jako vzor revolučních rodin. Kim si tak začínal připravovat pozici pro postupné předání pravomocí svému synovi Kim Čöng-ilovi. KLTR se stala první komunistickou zemí, kde došlo k předání moci z otce na syna.⁶⁴

⁶⁴ Bublík, s. 37.

ZÁVĚR

Na základě prostudovaných informací bylo zjištěno, že kolem osobnosti Kim Il-sönga byl vytvořen silný kult osobnosti, který postupně pronikl do všech sfér severokorejské společnosti. Za účelem ospravedlnění předání moci z otce na syna se tento kult později rozšířil i na ostatní příslušníky dynastie Kim. Nejvíce pak na jeho syna Kim Čöng-ila, který se také silně podílel na rozvoji kultu osobnosti.

Kim Il- söng je Severokorejci vnímán především jako otcovský vůdce a zakladatel národa. Zároveň byla propagandou KLLDR budována jeho image neohroženého partyzánského bojovníka, který již zmlada hrdinně bojoval proti japonskému útlaku a bránil vlast. Dnešní udržování kultu osobnosti zasahuje jedince od mateřské školky, kdy se děti učí nazpaměť nespočetné množství reálných a často i nereálných příběhů o činech Kim Il-sönga. Po celé zemi jsou k vidění jeho sochy, pomníky nebo dokonce kamenné obelisky označující místa, která navštívil. Kultura, vzdělanost a samotné fungování státu jsou pro jedince a zároveň i národ oslavou Kim Il-sönga a jeho odkazu.

K posílení kultu osobnosti sloužila také Kim Il-söngem formulovaná politika čučche, která měla sloužit k nalezení korejské identity jako protiváhu sovětského vlivu. Později se stala jedinou vedoucí ideologií strany a řídicí směrnicí pro všechnu činnost Korejské lidově demokratické republiky. Dopad na fungování státu byl různý, přičemž v ekonomické sféře zásadně negativní. Zaměření ekonomiky na těžký průmysl na úkor lehkého průmyslu a zemědělství sice vedlo zpočátku k rychlému růstu ekonomiky KLLDR, ale později zapříčinilo ekonomickou krizi a ještě větší závislost na ostatních zemích.

Stejně tak ambice KLLDR vyvážet ideologii čučche do ostatních zemí a udělat z ní mezinárodní ideologii se nesetkaly s velkým úspěchem. Myšlenky čučche se pokusily neúspěšně aplikovat zejména země třetího světa, např. Indonésie za vlády prezidenta Sukarna nebo Kambodža za vlády Pol Potova režimu.

Použitá literatura

- BALÍK, Stanislav; KUBÁT, Michal, *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*, vyd. 1. Praha: Dokořán, 2004. 167 s.
- BONG, Baik, *Kim Il Sung: Biography II*, vyd.1. a Guardian book, New York 1970, s. 547.
- BUBLÍK, M. *Severokorejská strategie pro přežití režimu*. Praha, 2011. 58 s. Diplomová práce na oboru International Relations and European Studies na Metropolitní univerzitě Praha. Vedoucí diplomové práce: Miriam Löwensteinová.
- BUZO, Adrian. *Partyzánská dynastie: politika a vedení Severní Koreje*, vyd. 1. Praha : Jiří Buchal – BB/art, 2003. s. 343.
- HEYWOOD, Andrew, *Politické ideologie*, vyd. 1. Praha: Victoria Publishing, 1994. 293s.
- KIM, Il-sung, *On Socialist construction in the Democratic people's republic of Korea and the South Korean revolution*. Kim Il-sung selected works,IV, Pyongyang: Foreign language publishing house,1968. s. 386.
- KIM, Jong Il, *On the Juche Idea, Pyongyang*, vyd. 1. New Hampshire: Foreign Languages Publishing House, 1982. 284 s.
- KOO, Bon-hak, *Political economy of self-reliance: Juche and economic development in North Korea 1961 - 1990*, vyd. 1. New York: Research Center for Peace and Unification of Korea, 1992. 248 s.
- LEE, Changsoo: 1983, *Social Policy and Development in North Korea, in North Korea Today: Strategic and Domestic Issues*. Ed. SCALAPINO, Robert A., KIM, Jun-Yop. Berkeley: Institute of East Asian Studies, University of California, Berkeley, 1983. 450 s.
- LIM, Jae-Cheon, *Kim Jong Il's leadership of North Korea (Routledge Contemporary Asia Series)*, vyd. 1. Abingdon: Routledge, 2009. 249 s.
- SCALOPINO, Robert A., CHONG-SIK, Lee, *Communism in Korea, Part I*, vyd.1. Berkley: University of California press, 1972, s. 575.
- Berkeley: Institute of East Asian Studies, University of California, Berkeley, 1983. 450 s.
- SUH, Dae-sook, *Kim Il-sung – The North Korean leader*, vyd. 1. New York: Columbia university press, 1988. 443 s.
- Stručné dějiny revoluční činnosti soudruha Kim Ir Sena*, Vydavatelství cizojazyčné literatury Pchjongjang, 1970, 256 s.

Internetové zdroje

HYUN, Shin Joo (2010): *Kim Jong Il Rushing into Succession*. Dostupné na:

<http://www.dailynk.com/english/read.php?cataId=nk01800&num=6860>

LANKOV, Andrei (1995): *The Official Propaganda in DPRK: Ideas and Methods*. Dostupné

na: http://www.fortunecity.com/meltingpot/champion/65/propaganda_lankov.htm

SOHN, Kwang Joo (2005): *Kim Jong Il's Birth and Growth*. Dostupné na:

<http://www.dailynk.com/english/read.php?cataId=nk02300&num=42>

Abstrakt

Česky

Tato bakalářská práce se zabývá kultem osobnosti Kim Il-sönga a projevy tohoto kultu v KLDŘ. Některé politické a společenské zvyklosti na území Severní Koreje v době vlády Kim Il-sönga vedly k tomu, že se jeho kult osobnosti rozšířil po celé zemi a hlavně, že se na dlouhá desetiletí v KLDŘ udržel. Kult osobnosti Kim Il-sönga se začal formovat po jeho návratu do Koreje, po skončení japonské okupace, kdy byl SSSR dosazen na post vůdce Severní Koreje. Postupem času se tento kult osobnosti začal šířit i na ostatní členy dynastie Kimů, nejvíce na jeho syna Kim Čöng-ila. Hlavním důvodem tohoto rozšiřování kultu osobnosti i na ostatní příslušníky rodu bylo ospravedlnění předávání moci z otce na syna. V práci jsem se také pokusila o charakteristiku severokorejského režimu, který vyvinul důmyslnou strategii pro udržení moci. Nejdůležitějšími nástroji severokorejského režimu je již zmíněný kult osobnosti. Neméně důležité je sociální uspořádání závislé na míře loajality k vůdci, sociální kontrola a všudypřítomná propaganda. Větší část práce se věnuje Kim Il-söngově ideologii čučche, která měla důležitou roli při upevňování a dlouhodobém držení jeho moci, a pronikání čučche do všech oblastí života, zejména se zaměřím na dopad v ekonomické sféře KLDŘ.

English

This thesis deals with the personality cult of Kim Il-söng and speeches of this cult in the DPRK. Some political and social customs in the territory of North Korea during the reign of Kim Il-söng led to the fact that his personality cult spread throughout the country and especially that for decades kept in the DPRK. Personality cult of Kim Il-söng began to form after his return to Korea after the Japanese occupation, when he was appointed by USSR to the position of the leader of North Korea. Over time, this cult of personality began to spread to other members of Kim's dynasty, mostly to his son Kim Jong-il. The main reason for the expansion of the cult of personality to other family members was to justify the transfer of power from father to son. In my work I also tried to characterize the North Korean regime, which developed a sophisticated strategy for maintaining power. The most important instruments of the North Korean regime is already referred to the cult of personality. Equally important is the social structure dependent on the degree of loyalty to the leader, social

control, and pervasive propaganda. The larger part of my thesis is devoted to Kim Il-sŏng's Juche ideology, which had an important role in strengthening and longterm holding of his power, and penetration of Juche in all fields of life, particularly the focus on the impact of North Korea in the economic sphere.